

TELIA LIETUVA, AB TIEKĖJŲ ETIKOS KODEKSAS

Telia Lietuva, AB (toliau – „Telia“) – „Telia Company“ įmonių grupės (toliau – „Telia Company“), kuri yra informacinių ir komunikacinių technologijų paslaugų teikimo lyderė ir gyvybiškai svarbi socialinės bei ekonominės infrastruktūros dalis tose rinkose, kuriose vykdo savo veiklą, dalis. „Telia Company“ teikia tokias paslaugas, kurios padeda žmonėms ir įmonėms paprastai bei veiksmingai bendrauti tada ir ten, kur to reikia.

Eidama naujos kartos telekomunikacijų įmonės keliu ir užtikrindama, kad priimami sprendimai būtų atsakingi ir etiški, „Telia Company“ siekia veikti sąžiningai. „Telia Company“ vertybės *Dare*, *Care* ir *Simplify* bei tikslas *Bringing the World Closer* – tai „Telia Company“ kasdienio darbo pagrindas, kuris skatina atsakingai vykdyti savo veiklą ir padeda kurti tiek tvarų sektorių apskritai, tiek ir tvarią tiekimo grandinę. „Telia Company“ išdrįsta garsiai prabilti apie sektoriuje pasitaikančią aplaidumą ir imasi priemonių jį įveikti. „Telia Company“ ragina jus: darykite taip, kaip mes, ir darykite kartu su mumis.

„Telia Company“ pripažįsta, kad pasaulinė tiekimo grandinė yra sudėtinga, ir kad drauge su tiekėjais „Telia Company“ susiduria su kompleksinėmis rizikomis. Todėl „Telia Company“ parengė šį Tiekėjų etikos kodeksą, kurio tikslas – paaiškinti reikalavimus, kurių „Telia Company“ tiekėjai privalo laikytis visuomet, kai su mumis bendradarbiauja verslo reikalais. „Telia Company“ pripažįsta, kad kai kuriais atvejais tuos reikalavimus bus sunku įvykdyti, tačiau „Telia Company“ yra pasiryžusi jums padėti ir bendromis pastangomis sustiprinti tvarią verslo praktiką mūsų sektoriuje. „Telia Company“ veiks drauge, kad galėtų išlaikyti aukštus etikos standartus ir atsakingai vykdyti savo veiklą.

„Telia Company“ tiki, kad šiame Tiekėjų etikos kodekse išdėstyti reikalavimai – tai kelias klestinčio bendradarbiavimo link. „Telia Company“ tiki, kad suderinę lūkesčius ir reikalavimus, užtikrinsime efektyvų darbą, abipusį vertės kūrimą ir visuomenės raidos pažangą.

„Telia Company“
Prezidentas ir generalinis direktorius
Johan Dannelind

1. „TELIA“ ĮSIPAREIGOJIMAI

„Telia“ yra įsipareigojusi savo veiklą vykdyti atsakingai ir laikosi įvairių tarptautinių deklaracijų, konvencijų ir gairių, reglamentuojančių žmogaus teises, darbuotojų teises ir darbo sąlygas, atsakomybę už aplinkos apsaugą ir kovą su korupcija, kurios apima:

- Jungtinių Tautų (toliau – JT) Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją;
- Tarptautinės darbo organizacijos (toliau – TDO) konvencijas;
- Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (toliau – EBPO) gaires daugiašalėms įmonėms;
- JT Verslo ir žmogaus teisių pagrindinius principus;
- JT Pasaulinio susitarimo principus;
- Vaikų teisės ir verslo principus.

Šiais tarptautiniais standartais yra pagrįstas „Telia“ [Atsakingo verslo kodeksas](#), o su jų nuostatomis suderintos ir „Telia“ vidaus tvarkos.

2. BENDROSIOS SĄLYGOS

2.1. Taikymo sritis

Šiame Tiekėjų etikos kodekse išdėstyti reikalavimai taikomi tiems „Telia“ tiekėjams, kurie vykdydami savo veiklą bendradarbiauja su „Telia“, arba vykdo veiklą jos vardu. Šiame dokumente naudojamos tokios sąvokos:

- Tiekėjas – tiekėjai ir jų dukterinės įmonės, agentai, filialai ir subrangovai;
- Darbuotojai – nuolatiniai darbuotojai ir konsultantai, nepriklausomai nuo to, ar jie dirba pagal nuolatinės ar laikinas darbo sutartis, ar yra įdarbinti tiesiogiai, ar jie yra studentai, ar tie, kurių veikla prižiūrima;
- „Telia“ Lietuva, AB Tiekėjų etikos kodeksas vadinamas Tiekėjų etikos kodeksu.

2.2. Atitikties užtikrinimas

Tiekėjai turi laikytis visų galiojančių įstatymų ir kitų teisės aktų bei šiame Tiekėjų etikos kodekse nustatyto reikalavimų, net ir tais atvejais, jei Tiekėjų etikos kodekso reikalavimai nustato aukštesnius standartus nei yra numatyta nacionaliniuose įstatymuose ar teisės aktuose. „Telia“ skatina savo tiekėjus laikytis tarptautinių ir sektoriaus standartų bei geriausios praktikos. Nuorodos į susijusius standartus pateikiamos atitinkamuose šio dokumento skyriuose, kuriuose išdėstyti aptariamieji reikalavimai.

Tiekėjo atsakomybė – užtikrinti, kad visos jo veiklos operacijos ir visa tiekimo grandinė atitiktų teisinius ir šiame Tiekėjų etikos kodekse nustatytus reikalavimus, bei patikrinti, kaip tų reikalavimų laikomasi. Tuo atveju, jei nacionaliniuose įstatymuose nustatyti reikalavimai prieštarauja šio Tiekėjų etikos kodekso reikalavimams, Tiekėjai turi nedelsdami pasitarti su atitinkamu „Telia“ subjektu.

„Telia“ pasilieka sau teisę patikrinti, ar laikomasi šio Tiekėjų etikos kodekso reikalavimų, ir tokius patikrinimus atlieka dialogo su Tiekėjais ir vidinio arba išorinio vertinimo forma. Todėl siekdami parodyti, kad laikosi šių reikalavimų, Tiekėjai privalo turėti ir pildyti atitinkamus dokumentus bei įrašų žurnalus.

2.3. Sisteminis vadovybės požiūris

Tiekėjai nustato aiškius tikslus dėl to, kaip užtikrins, kad būtų laikomasi šiame Tiekėjų etikos kodekse nustatyto reikalavimų. Savo įsipareigojimą ir atitikties užtikrinimą Tiekėjai įgyvendina, palaiko ir demonstruoja įdiegdami tinkamas valdymo sistemas bei veiksmingą rizikos valdymą ir tam tikslui skirdami Tiekėjo dydį ir veiklos pobūdį atitinkančius bei pakankamus išteklius. Tiekėjai turi būti suformavę arba turi siekti suformuoti nuolatinio tobulėjimo kultūrą ir tuo tikslu sukurti bei įgyvendinti priemones, skirtas užtikrinti, kad jie atitiks Tiekėjų etikos kodekse išdėstyto reikalavimus. Taip pat Tiekėjai turėtų būti įdiegę atitinkamus mechanizmus, kurie būtų taikomi pažeidus kurį nors iš minėtų reikalavimų.

Tiekėjų pareiga ir atsakomybė – susipažinti su naujais arba patikslintais reikalavimais, kurie bus atlikti peržiūrėjus Tiekėjų elgesio kodeksą ir kurie pateikiami interneto svetainėje <https://www.telia.lt/tvarus-verslas/principai-kuriu-laikomes/reikalavimai-tiekejams>.

2.4. Pranešimų teikimas ir komunikacija

Tiekėjai nedelsdami praneša tiesiogiai „Telia“ atstovui, arba anonimiškai per saugiam interneto portale veikiančią [Skaidumo liniją](#), arba el. paštu speak-up@teliacompany.com apie esamus ir (arba) įtariamus galiojančių įstatymų, kitų teisės aktų ir Tiekėjų etikos kodekso pažeidimus. „Telia“ atidžiai stebės, kaip laikomasi Tiekėjų etikos kodekso

reikalavimų. Tiekėjai kaupia tikslia, savalaikę ir aktualią informaciją apie tai, kaip laikomasi minėtų reikalavimų, bei apie pasiektą pažangą šioje srityje ir pagrįstai pareikalavus, ją pateikia „Telia“. „Telia“ užtikrins pateiktų pranešimų konfidencialumą. Be to, „Telia“ draudžia imtis kokių nors veiksmų, kuriais būtų siekiama taikyti atsakomuosius veiksmus už gera valia praneštas susirūpinimą keliančias problemas.

2.5. Teisė atlikti auditą

„Telia“ turi teisę Tiekėjo patalpose arba veiklos vykdymo vietose ir (arba) „Telia“ patalpose arba veiklos vykdymo vietose atlikti auditus, skirtus patikrinti, ar Tiekėjas tinkamai laikosi Tiekėjų etikos kodekso reikalavimų.

2.6. Sutarties nutraukimas

Bet koks Tiekėjo įvykdytas Tiekėjų etikos kodekso reikalavimų pažeidimas, kuris nėra priskiriamas nereikšmingų pažeidimų kategorijai, suteikia „Telia“ teisę nedelsiant nutraukti sutartį (-is) su Tiekėju, nepažeidžiant jokių kitų esamų teisių ir teisės gynimo priemonių.

3. REIKALAVIMAI

3.1. Žmogaus teisės

Vadovaudamasis JT verslo ir žmogaus teisių pagrindiniais principais, Tiekėjas įsipareigoja, kad vykdydamas savo veiklą, gerbs žmogaus teises. Su visais savo darbuotojais Tiekėjas elgiasi pagarbiai, nepažeisdamas jų orumo, ir visi jo darbuotojai turi teisę naudotis pagrindinėmis žmogaus teisėmis. Atsižvelgiant į tai bei į galiojančius nacionalinius įstatymus bei kitus teisės aktus, pagal kuriuos gali būti reikalaujama laikytis aukštesnių nei toliau išdėstyti standartai (o tokiais atvejais taikomi minėti aukštesni standartai), Tiekėjas:

3.1.1 Politika bei išsamus veiklos teisinis ir finansinis patikrinimas

Turi įdiegęs tokią politiką ir išsamaus veiklos teisinio ir finansinio patikrinimo procesus, kurie leidžia suprasti bet kokį su jo veiksmis susijusį neigiamą poveikį žmogaus teisėms.

Praneša apie bet kokį galimą ar faktiškai padarytą neigiamą poveikį žmogaus teisėms ir imasi tinkamų veiksmų tokio poveikio išvengti, jį minimizuoti ir (arba) sušvelninti.

3.1.2 Saviraiškos laisvė ir privatumo apsauga

Užtikrina, kad visuose produktuose ir verslo procesuose būtų paisoma su teise į privatumą ir saviraiškos laisve susijusių žmogaus teisių aspektų.

Netrukdo ir nekenkia saviraiškos laisvei bei teisėms į privatumą ir nesiima represinių veiksmų už saviraiškos laisvę ir reikalavimą gerbti privatumą.

Rinkdamas asmens duomenis arba įdiegdamas darbuotojų stebėjimo priemones, visuomet gerbia darbuotojų, klientų ir kitų suinteresuotųjų šalių teises į privatumą.

3.1.3 Įvairovė ir nediskriminavimas

Skatina įvairovę ir visų darbuotojų lygias galimybes.

Visiškai netoleruoja diskriminacijos nei priimant į darbą, nei jokių kitų diskriminuojančių įdarbinimo pagal etninę kilmę, lytį, lytinę orientaciją, šeiminių ar socialinę padėtį, vaikų turėjimą, religinius įsitikinimus, politines pažiūras, tautybę, neįgalumą, amžių, priklausymą profsąjungoms ar pagal bet kokius kitus svarbius pagrindus.

Netaiko darbuotojams jokių privalomų sveikatos patikrinimų (pvz., nėštumo ar ŽIV (AIDS) testų), kurie nėra susiję su atliekamomis funkcijomis darbe arba darbo vietos sauga.

Netoleruoja, nepalaiko ir neskatina jokių psichologinio, fizinio, seksualinio ar žodinio priekabiavimo, bauginimo, grasinimo ar įžeidinėjimo formų.

3.2. Darbuotojų teisės

Vadovaudamasis TDO Tarptautiniais darbo standartais, Tiekėjas įsipareigoja laikytis tinkamų darbo standartų ir suteikti savo darbuotojams tokią darbo aplinką, kuri leistų jiems tinkamai ir produktyviai dirbti laisvės, lygybės, saugumo ir orumo sąlygomis. Atsižvelgiant į tai bei į galiojančius nacionalinius įstatymus bei kitus teisės aktus, pagal kuriuos gali būti reikalaujama laikytis aukštesnių nei toliau išdėstyti standartai (o tokiais atvejais taikomi minėti aukštesni standartai), Tiekėjas:

3.2.1. Darbo sutartis

Sudaro rašytines individualias arba kolektyvines darbo sutartis, kuriose nustatytos aiškios sąlygos ir kuriose (neapsiribojant tuo, kas išvardyta toliau) yra konkrečiai nurodytos darbo valandos, atlyginimo už viršvalandžius sąlygos, pareigų aprašymas, įspėjimo laikotarpis, atlyginimas ir darbo užmokesčio mokėjimo dažnumas.

Užtikrina, kad darbuotojai yra jų gimtąja kalba informuoti ir visiškai suprato jų įdarbinimo sąlygas ir teises.

Neapsiribojant tuo, kas išvardyta toliau, Tiekėjas nesamdo darbuotojų pagal tokias schemas, kuriomis būtų siekiama išvengti įsipareigojimų darbuotojams pagal galiojančius įstatymus bei kitus teisės aktus ir kurias taikant, būtų nuosekliai sudarinėjamos trumpalaikės sutartys arba netikros mokymosi sutartys.

3.2.2. Darbo valandos

Nustato, kad įprastos darbo savaitės trukmė yra ne ilgesnė kaip 48 valandos.

Užtikrina, kad nebūtų taikoma nuolatinių viršvalandžių praktika, kad viršvalandžius darbuotojai dirbtų tik savanoriškai, ir kad viršvalandžiai neviršytų 12 valandų per savaitę, išskyrus atvejus, kai kolektyvinėse sutartyse susitarta kitaip.

Kas septynias dienas suteikia darbuotojams ne mažiau kaip vieną poilsio dieną, taip pat suteikia atostogas ir laisvadienius įstatymais pripažintų valstybinių švenčių dienomis.

3.2.3. Darbo užmokestis

Visiems darbuotojams suteikia tokį pragyvenimą užtikrinantį darbo užmokestį, kurio pakaktų patenkinti pagrindinius darbuotojo poreikius, ir tam tikras papildomas pajamas, kurias darbuotojas galėtų išleisti savo nuožiūra. Jei taikoma, atlyginimas turi būti pagrįstas kolektyvinėse sutartyse nustatytais kriterijais.

Visiems darbuotojams laiku sumoka darbo užmokestį ir pateikia aiškią kiekvieno laikotarpio su jų darbo užmokesčiu bei papildomomis išmokomis susijusią informaciją.

Už viršvalandinį darbą atlygina taikydamas priemokas pagal nacionaliniuose įstatymuose, kolektyvinėse sutartyse ar sektoriaus standartuose nustatytus tarifus.

Neleidžia taikyti išskaitymų iš darbo užmokesčio kaip drausminių priemonių arba naudoti kokių nors kitų rūšių finansines bausmes.

3.2.4. Vaikų darbas

Visus jaunesnius nei 18 metų amžiaus asmenis priskiria vaikų kategorijai, turėdamas omenyje tai, kad visais veiklos operacijų etapais yra griežtai draudžiama įdarbinti asmenis, jaunesnius nei penkiolikos (15) metų, arba jaunesnius nei atitinkamoje teritorijoje įstatymų nustatytas minimalus įdarbinimo amžius, priklausomai nuo to, kuris iš minėtų dydžių yra didesnis.

Nenaudoja jaunų darbuotojų atlikti tokį darbą, dėl kurio jie negalėtų teisėtai mokytis mokykloje, neorganizuoja nei naktinių pamainų ir viršvalandinio darbo, nei jokio kito darbo, kuris būtų sunkus, pavojingas ar nesaugus jų fizinei ir psichinei sveikatai bei raidai (kad būtų aišku, sąvoka „jaunas darbuotojas“ reiškia bet kokį asmenį, kuriam yra daugiau kaip 15 metų, arba daugiau kaip atitinkamoje teritorijoje įstatymais nustatytas minimalus įdarbinimo amžius, ir mažiau nei 18 metų).

Užtikrina, kad tuo atveju, jei vykdomi vyriausybės leidžiami mokymai arba pameistrystės programos, jos būtų aiškiai naudingos joje dalyvaujantiems asmenims.

Tiekėjas turi įdiegęs procesus ir korekcinį veiksmų procedūras, kurios, turint omenyje geriausius vaiko interesus, būtų taikomos paaiškėjus, kad vaikų darbo sąlygos neatitinka šių reikalavimų.

3.2.5. Priverstinis darbas

Imasi aktyvių priemonių užtikrinti, kad jokia veiklos operacijų etapu nebūtų naudojamos jokios vergiško, priverčiamojo darbo, priverstinio darbo už skolas ar darbo pagal pavergiančią sutartį formos, ir kad nebūtų prekybos žmonėmis. Tai reiškia, kad neturi būti nustatomi jokie įdarbinimo saitai, kuriais būtų siekiama atgauti su mokymu ar švietimu, kuris būtinas vykdant įprastas veiklos operacijas, susijusias išlaidas.

Neapriboja darbuotojų laisvo judėjimo ir teisės pasibaigus darbo valandoms išeiti iš darbu skirtų patalpų.

Pripažįsta darbuotojų teisę savo noru nutraukti darbo sutartį apie tai deramu laiku įspėjus.

Nereikalauja, kad darbuotojai duotų piniginį užstatą ar jo ekvivalentą ir (arba) kad kaip užstatą atiduotų savo asmens tapatybės dokumentų originalą, kad sumokėtų kokius nors atrankos ar įdarbinimo mokesčius arba išlaidas.

3.2.6. Laisvė burtis į asociacijas

Pripažįsta darbuotojų teisę laisvai steigti profesines sąjungas ar panašias darbuotojų atstovavimo organizacijas, teisę į jas stoti arba nestoti bei derėtis dėl kolektyvinės sutarties sudarymo.

Nebaudžia, nepersekioja, nediskriminuoja ir nepriekabiauja prie darbuotojų, jei jie įstoja į profesines sąjungas arba veikia kaip darbuotojų atstovai.

Palaiko veiksmingą ir konfidencialią nusiskundimų teikimo ir nagrinėjimo procedūrą, kuri sudaro sąlygas vadovybei atvirai bendrauti su darbuotojais, ir vadovaudamasis turima informacija, imasi anksti spręsti problemas bei skatina darbuotojus naudotis skundų teikimo ir nagrinėjimo procedūra nesibaiminant, kad už tai sulauks bausmės ar atpildo.

3.3. Sveikata ir sauga darbo vietoje

Vadovaudamasis tarptautiniais profesinės sveikatos ir saugos standartais Tiekėjas įsipareigoja savo darbuotojams, lankytojams, rangovams ir bet kokiems jo vardu dirbantiems subrangovams suteikti saugias bei sveikas darbo vietas ir palaikyti jų tinkamą būklę. Atsižvelgiant į tai bei į galiojančius nacionalinius įstatymus bei kitus teisės aktus, pagal kuriuos gali būti reikalaujama laikytis aukštesnių nei toliau išdėstyti standartai (o tokiais atvejais taikomi minėti aukštesni standartai), Tiekėjas:

3.3.1. Sveikatos ir saugos darbe valdymo sistema

Palaiko nuolatinį tobulinimą grindžiamą, Tiekėjo veiklos mastą bei pobūdį atitinkančią ir su veiklos operacijų rizikomis susietą sveikatos ir saugos darbe valdymo sistemą.

Tokia sistema reiškia, kad Tiekėjo įmonėje mažų mažiausiai yra aiški ir raštu išdėstyta politika, paskirtas atsakingas asmuo arba funkcija, yra nustatytos procedūros ir instrukcijos, komunikacija ir mokymai bei pačios sistemos stebėsenos, vertinimo ir tobulinimo mechanizmai.

3.3.2. Pavojų ir rizikos valdymas

Tiekėjas turi įdiegęs veiksmingą rizikos darbo vietose vertinimo procesą.

Tiekėjas imasi veiksmų apsisaugoti nuo darbo vietose esančių pavojų ir rizikų, tuo tikslu taikydamas pakankamas ir tinkamas kontrolės priemonės, kaip antai tinkamas individualias apsaugos priemonės bei prevencijos ir apsauginius prietaisus.

Užtikrina, kad visos tos saugos priemonės būtų nemokamai prieinamos darbuotojams, lankytojams, rangovams ir visiems Tiekėjo vardu dirbantiems subrangovams, ir kad jie būtų pakankamai išmokyti jomis naudotis.

3.3.3. Avarinė parengtis

Turėdamas įdiegtas tinkamas ir pakankamas priemonės, Tiekėjas sugeba nustatyti galimas avarines situacijas ir į jas reaguoti.

Reguliariai moko darbuotojus, kaip parengti avarinių atvejų planus, reaguoti į avarijas ir suteikti medicininę pagalbą.

3.3.4. Darbo sąlygos

Suteikia galimybę nemokamai naudotis geriamo vandens šaltiniu, sanitarinėmis patalpomis ir, jei būtina, poilsio ar miegamaisiais kambariais, atitinkančiais juose būnančių asmenų ir lankytojų poreikius.

Užtikrina, kad darbo patalpos būtų švarios, gerai apšviestos ir tinkamos pagal numatytą paskirtį.

3.3.5. Pranešimai apie incidentus

Turi įdiegęs būtinas priemones, kurios leidžia pateikti pranešimą apie sveikatos ir saugos darbe incidentus, juos užregistruoti ir ištirti.

Per iš anksto nustatytus komunikacijos kanalus laiku praneša apie visus darbo vietoje įvykusius sunkius incidentus, nelaimingus atsitikimus ar mirtinus atvejus, kurie kaip nors susiję su tiekėjo ir „Telia“ verslo ryšiais.

Bendradarbiauja su „Telia“ ir padeda jai atlikti visų svarbių incidentų tyrimus.

3.4. Kova su korupcija

Vadovaudamasis Jungtinių Tautų Pasaulinio susitarimo 10-uoju principu ir EBPO gairėmis daugiašalėms įmonėms, Tiekėjas įsipareigoja kovoti su visomis korupcijos formomis ir įsipareigoja etiškai, puoselėdamas sąžiningumo, skaidrumo, atvirumo ir atitikties užtikrinimo kultūrą, vykdyti savo veiklos operacijas. Atsižvelgiant į tai bei į galiojančius nacionalinius įstatymus bei kitus teisės aktus, pagal kuriuos gali būti reikalaujama laikytis aukštesnių nei toliau išdėstyti standartai (o tokiais atvejais taikomi minėti aukštesni standartai), Tiekėjas:

3.4.1. Politika

Turi aiškią politiką, kaip kovojama su visomis korupcijos formomis, įskaitant, tačiau neapsiribojant vien tik turto prievartavimu, siūlymu tarpininkauti, valstybės pareigūnų papirkinėjimu, privataus sektoriaus atstovų papirkinėjimu, aplaidumu, kuriam esant būtų finansuojama korupcija, kyšiais valstybės pareigūnams už viešąsias paslaugas, nepotizmu, sukčiavimu ir pinigų plovimu.

Nei jokiam valstybės pareigūnui, nei asmeniui, nei verslo partnerių darbuotojams, įskaitant pačią „Telia“, nei tiesiogiai, nei netiesiogiai nesiūlo, nežada, neduoda ir iš jų neprašo, nesutinka priimti, nepriima mokėjimų, dovanų, jokios rūšies netinkamos naudos, labdarinių aukų arba aukų politinėms partijoms, neįgyja ir neišsaugo jokios palankios padėties nei asmeniškai sau, nei verslui.

3.4.2. Kovos su korupcija programa ir vidaus kontrolės priemonių sistema

Parengia ir priima rizikos vertinimu, kuris atliktas atsižvelgus į individualias Tiekėjo aplinkybes (ypač taikoma su papirkinėjimo rizika susiduriantiems Tiekėjams, vykdančioms veiklą tam tikruose geografiniuose regionuose ir su tam tikrais sektoriais), pagrįstą skaidrią bei audituojamą kovos su korupcija programą ir tinkamas vidaus kontrolės priemones, skirtas užkirsti kelią korupcijai ir nustatyti jos atvejus.

Skatina darbuotojus žinoti ir suprasti įmonės politikas bei kovos su korupcija programą, rengia mokymo programas ir taiko drausmines priemones. Stebi tokios programos efektyvumą ir stiprina skaidrumą.

Siekdamas užtikrinti, kad apskaita negalėtų būti panaudojama papirkinėjimui arba jo slėpimui, sukuria ir palaiko tokias finansų ir apskaitos procedūras, įskaitant vidaus kontrolės priemonių sistemą, kurios būtų pagrįstai sumodeliuotos taip, kad užtikrintų teisingą ir tikslų apskaitos žurnalų bei įrašų sąskaitose vedimą. Nekeičia jokių įrašų tam, kad galėtų užmaskuoti arba iškraipyti pagrindinį sandorį, kurį liudija tas įrašas.

3.4.3. Išsamus trečiųjų šalių veiklos teisinis ir finansinis patikrinimas

Užtikrina, kad būtų tinkamai dokumentuotas rizika grindžiamas išsamus trečiųjų šalių veiklos teisinis ir finansinis patikrinimas. Nenaudoja trečiųjų šalių kaip kanalų perduoti kyšius valstybės pareigūnams ar privataus sektoriaus atstovams arba neapdairiam korupcijos finansavimui.

3.4.4. Skaidrumas, interesų konfliktai

Atskleidžia „Telia“ informaciją apie bet kokius asmenų, dirbančių valstybės pareigūnais valdžios įstaigose arba valstybės įmonėse, su Tiekėjo verslu susijusius finansinius interesus, kaip antai reikšmingą nuosavybės dalį, finansinius interesus arba pačių asmenų, jų šeimos narių ar draugų verslo sąsajas su Tiekėju.

Atskleidžia „Telia“ informaciją apie bet kokias asmenines Tiekėjo darbuotojų ir „Telia“ sąsajas, dėl kurių gali atsirasti interesų konfliktai, pavyzdžiui, apie šeimos narius, giminaičius ir draugus.

3.4.5. Sąžininga konkurencija ir sąžiningumas

Savo veiklą vykdo laikydamasis sąžiningos konkurencijos principų.

Nedalyvauja jokios formos neteisėtuose viešųjų pirkimų dalyvių susitarimuose ar kituose mechanizmuose, kurie konkursuose apriboja sąžiningą konkurenciją, nesudarinėja jokios formos kartelinių susitarimų su konkurentais, pavyzdžiui, dėl rinkų arba klientų pasidalijimo ar priskyrimo, arba susitarimų dėl kainų.

3.5. Aplinkos apsauga

Tiekėjai įsipareigoja savo veiklą vykdyti aplinkai atsakingu ir veiksmingu būdu. Atsižvelgiant į tai bei į galiojančius nacionalinius įstatymus bei kitus teisės aktus, pagal kuriuos gali būti reikalaujama laikytis aukštesnių nei toliau išdėstyti standartai (o tokiais atvejais taikomi minėti aukštesni standartai), Tiekėjas:

3.5.1. Aplinkos apsaugos valdymo sistema

Turi įdiegęs nuolatinį tobulinimą ir tarptautiniais standartais grindžiamą aplinkos apsaugos valdymo sistemą. Tiekėjams, užsiimantiems gražinimu, antriniu perdirbimu ir atliekų tvarkymu, privaloma turėti sertifikatus pagal Tarptautinės standartizacijos organizacijos (angl. *International Organization for Standardization*) ISO 14001 arba Aplinkosaugos vadybos ir audito sistemą (angl. *Eco-Management and Audit Scheme*) EMAS.

3.5.2. Atsargumo principas

Tiekėjas laikosi atsargumo principo ir stengiasi nenaudoti tokių chemikalų, medžiagų ar procesų, kurių neigiamas poveikis aplinkai yra nepakankamai aiškus.

3.5.3. Būties ciklo principas

Įvertina savo veiklos operacijų, įskaitant surinkimo būdus ir utilizavimą pasibaigus būties ciklui (jei taikoma), poveikį aplinkai iš būties ciklo perspektyvos. „Telia“ paprašius, Tiekėjas įsipareigoja priimti atgal nebetinkamus eksploatuoti produktus tam, kad jie būtų pakartotinai panaudoti arba perdirbti.

3.5.4. Atliekų tvarkymas

Užtikrina tinkamą atliekų tvarkymą ir antrinį perdirbimą aplinką tausojančiu ir atsekamu būdu.

3.5.5. Stebėseną ir ataskaitų teikimas

Skaidriai, patikimai ir laiku įvertina bei toliau stebi aplinkos apsaugos veiksmingumą, procesus, pateiktus produktus bei suteiktas paslaugas ir, „Telia“ paprašius, pateikia ataskaitas.

3.5.6. Transportavimas

Visuomet, kai tik yra galimybė, sumažina transportavimo poveikį aplinkai, įskaitant ne vien tik tai, kad transportavimui ir logistikos reikmėms pirmiausia naudoja ekonomišką ir mažai aplinką teršiančią transporto priemonę.

3.6. Atsakingas apsirūpinimas naudingosiomis iškasenomis

Tiekėjai įsipareigoja imtis iniciatyvių veiksmų užtikrinti, kad jų produktuose naudojamos ir tiekimo grandinėje cirkuliuojančios naudingosios iškasenos būtų išgautos atsakingu būdu. Atsižvelgiant į tai bei į galiojančius nacionalinius įstatymus bei kitus teisės aktus, pagal kuriuos gali būti reikalaujama laikytis aukštesnių nei toliau išdėstyti standartai (o tokiais atvejais taikomi minėti aukštesni standartai), Tiekėjas:

3.6.1. Politika bei išsamus veiklos teisinis ir finansinis patikrinimas

Jei taikoma, Tiekėjas turi nustatę politiką ir įdiegęs išsamaus veiklos teisinio ir finansinio patikrinimo sistemas, atitinkančias EBPO išsamaus patikrinimo rekomendacijas dėl atsakingo naudingųjų iškasenų tiekimo iš konfliktų zonų ir didelės rizikos regionų grandinių.

3.6.2. Naudingųjų iškasenų tiekimo grandinės vertinimas

Savo tiekimo grandinėje imasi būtinų veiksmų nustatyti komponentus, medžiagas ir (arba) produktus, kurių sudėtyje galėtų būti netvariais būdais išgautų naudingųjų iškasenų, t. y. išgautų patiriant dideles aplinkos apsaugos ir (arba) socialines išlaidas, arba naudingųjų iškasenų iš konfliktų zonų, t. y. naudingųjų iškasenų, kurių išgavimas ir naudojimas gali tiesiogiai arba netiesiogiai prisidėti prie karinio konflikto finansavimo, šturkščių žmogaus teisių pažeidimų ir padaryti didžiulę žalą aplinkai.

3.6.3. Atsakingo apsirūpinimo naudingosiomis iškasenomis praktikos

Siekdamas apsirūpinti naudingosiomis iškasenomis taip, kad jos nebūtų tiekiamos iš konfliktų zonų, ir išvengti netvariais būdais išgaunamų naudingųjų iškasenų, savo naudingųjų iškasenų tiekimo grandinėje skatina atsakingo apsirūpinimo naudingosiomis iškasenomis praktikas.

Palaiko atitinkamas sektoriaus pastangas, skirtas visiškai atsakyti naudingųjų iškasenų iš konfliktų zonų naudojimui ir sukurti atsakingo apsirūpinimo jomis praktiką.

DRAUDŽIAMOSIOS CHEMINĖS MEDŽIAGOS. „TELIA“ JUODASIS SĄRAŠAS

Be teisiškai draudžiamų tam tikrų cheminių produktų ir medžiagų, nei „Telia“ tiekiamuose produktuose ar paslaugose, nei sutarčių sudarymo dėl tokių produktų ar paslaugų, nei jų gamybos procesuose neturi būti toliau nurodytų medžiagų ir cheminių produktų. Ši nuostata taikoma tais atvejais, kai nurodyta medžiaga yra naudojama tikslingai, tačiau netaikoma tada, kai tokia medžiaga būna tik kaip nedidelės koncentracijos priemaiša.¹

Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad visi cheminiai produktai, kurie būna sudarant sutartis, turi būti įvertinami atskirai, pagal specialias procedūras ir rizikos vertinimo tvarką.

Uždraustos ir ribojamo naudojimo cheminės medžiagos

Grupė	Medžiaga	CAS Nr. ²	Uždrausti naudojimo būdai
	2-benzotriazol-2-il-4,6-ditert-butil-fenolis	3846-71-7	Visi naudojimo būdai
	4,4'- diaminodifenilmetanas (MDA)	101-77-9	Visi naudojimo būdai
Arsenas ir arseno junginiai ³		Keli	Medienos apsaugos medžiagose
Asbestas		Keli	Visi naudojimo būdai
Azodažikliai ir azodažai, kurie gali skaidytis į kancerogeninius aromatinius aminos. ⁴		Keli	Visi naudojimo būdai
	Benzidinas, įskaitant druskas, 4-aminobifenilas, įskaitant druskas, tiokarbamidas, fenil-β-naftilaminas	Keli	Visi naudojimo būdai
	Benzilbutilftalatas (BBP)	85-68-7 201-622-7 (EB)	Visi naudojimo būdai
	Bis(2etilheksil)ftalatas (DEHP)	117-81-7 204-211-0 (EB)	Visi naudojimo būdai
Kadmio ir kadmio junginiai		Keli	Visi naudojimo būdai, išskyrus baterijas, kurių atveju nustatyti specialūs naudojimo būdai

¹ Vienarūšėse medžiagose didžiausia leistina koncentracija yra <0,1% medžiagos masės (jei nenurodyta kitaip, kabeliuose, jungčių vamzdeliuose, jungiamosiose plokštėse, krištolo pigmentuose, etiliuotame benzine, polimeruose ir elektronikos įrangoje).

Išimtis: didžiausia leistina kadmio koncentracija yra <0,01% medžiagos masės.

Dėl leidžiamos chromo koncentracijos cemente ir kadmio bei gyvsidabrio koncentracijos akumuliatoriuose papildomos informacijos kreipkitės į „Telia Company“.

² Jei yra, nurodytas EB numeris.

³ Priimtina, jei yra tik arseno ir arseno junginių pėdsakai.

⁴ ES Direktyva 2002/61/EB.

			būdai. ⁵
Chromo (VI) junginiai	Chromo (VI) junginiai: švino chromatas apskritai ir chromo (VI) junginiai pigmentuose	Keli	Visi naudojimo būdai
	Kobalto dichloridas ⁶	7646-79-91	Visi naudojimo būdai
Kreozotas			Visi naudojimo būdai, išskyrus naudojimą medienos (polių) apsaugos priemonėse
	Dibutilftalatas (DBP)	84-74-2 201-557-4 (EB)	Visi naudojimo būdai
	Dimetilfumaratas (DMFu)	624-49-7	Visi naudojimo būdai
Dieldrinas			Visi naudojimo būdai
	Formaldehidas	50-00-0	Medienos apsaugos priemonėse. ⁷
Švinas ir švino junginiai		Keli	Visi naudojimo būdai, išskyrus rūgštinius švino akumulatorius ir atliekant švinu dengtų kabelių techninę priežiūrą. ⁸
CFC – chlorfluorangliavandeniliai		Keli	Visi naudojimo būdai
Halonai		Keli	Visi naudojimo būdai
HCFC – hidrochlorfluorangliavandeniliai		Keli	Visi naudojimo būdai
	Bromochlorometanas	74-97-5	Visi naudojimo būdai
	Anglies tetrachloridas	56-23-5	Visi naudojimo būdai

⁵ Išimtis taikoma nikelio-kadmio baterijoms stacionariuose įrenginiuose, kai dėl ypač aukštos temperatūros arba įkrovimo procedūrų kitų rūšių baterijos yra netinkamos. Reikalaujama gauti patvirtinimą.

⁶ Pastaba: naudojimas apribotas medžiagai, kurios EB Nr. 231-589-4.

⁷ Formaldehido lygis <0,124 mg/m³ oro (E1 norma pagal EN 717-1 nustatytą testavimo metodą) arba <3,5 mg/m³ (pagal EN 717-2 nustatytą testavimo metodą).

⁸ ES RoHS direktyvoje nustatyta, kad vienuose medžiagose, kaip antai kabeliuose, jungčių vamzdeliuose ir jungiamosiose plokštėse, kristolo pigmentuose, etiliuotame benzine ir naudojant kaip polimerų ir lydmetalių priedus elektroninėje įrangoje leidžiama koncentracija yra <0,1% masės.

RoHS direktyvos 2011/65/ES III priede ir jos pakeitimuose nurodytos išimties gali būti taikomos, jei „Telia Company“ nenurodo kitaip. Tiekėjai privalo iš anksto informuoti „Telia Company“ apie tiekiamos medžiagos sudėtį.

„Telia Company“ laikosi griežto požiūrio dėl serverių, atminties ir atminties matricių sistemų, tinklų infrastruktūros perjungimo, signalizavimo, perdavimo įrangos ir telekomunikacijų valdymo tinklo lydmetaliuose esančio švino. RoHS 7b išimtis gali būti taikoma tiekiant produktus tik tais atvejais, jei yra specifinės situacijos, dėl kurių su „Telia Company“ buvo susitarta iš anksto. Švino plokštės gali būti naudojamos remontuojant švinu dengtus kabelius, jei nėra alternatyvių priemonių be švino.

	Metiko bromidas	74-83-9	Visi naudojimo būdai
	n-bromopropanas	106-94-5	Visi naudojimo būdai
	Tetrachloretilenas	127-18-4	Visi naudojimo būdai
	1.1.1-trichlorešanas	71-55-6	Visi naudojimo būdai
	Trichloretilenas	79-01-6	Visi naudojimo būdai
	1,2,4-trichlorbenzenas (TBC)	120-82-1	Visi naudojimo būdai
	Heksabromciklododekanas (HBCDD) ir visi pagrindiniai nustatyti <i>diastereoizomerai</i>	25637-99-4 3194-55-6 134237-50-6 134237-51-7 134237-52-8	Visi naudojimo būdai
	Izocianatai	Keli, pavyzdžiui, termoplastikuose ir uretanuose	Visi naudojimo būdai. Leidžiama gamybos procesuose
	Lindanas	Keli	Visi naudojimo būdai
	Gyvsidabris ir gyvsidabrio junginiai	Keli	Visi naudojimo būdai
	Perfluoroktano sulfonatai ir jų derivatai (PFOS)	Keli	Visi naudojimo būdai
	Nonilfenolis	25154-52-3	Visi naudojimo būdai
	Nonilfenolio etoksilatas (nonilfenolpoliglikolio eteriai)	9016-45-9	Visi naudojimo būdai
	Nonilfenoletoksilatai Organostaniniai junginiai		Visi naudojimo būdai
	Akrilamidas	1979-06-01	Visi naudojimo būdai
	PBB – polibrominti bifenilai	Keli	Visi naudojimo būdai
	PBDE – polibrominti difenilo eteriai (įskaitant deka-BDE)	Keli	Visi naudojimo būdai ⁹
	Ftalato plastifikatoriai	Keli	Visi naudojimo būdai
	Polichlorinti bifenilai (PCB)	Keli	Visi naudojimo būdai
	Polichlorinti naftalenai (PCN)	Keli	Visi naudojimo būdai
	Polichlorinti terfenilai (PCT)	Keli	Visi naudojimo būdai

⁹ Reaktyvus, nustatyta TBBP išimtis dėl uždraudimo.

	Trumposios grandinės chlorinti parafinai (C10 – C13)	85535-84-8	Visi naudojimo būdai
	Tris(2-chloretil)fosfatas	115-96-8	Visi naudojimo būdai
	Tripakaičiai organostaniniai junginiai (įskaitant tributil-alavo ir trifenil-alavo junginis)	Keli	Visi naudojimo būdai
	Herbicidai, t. y. glifosatas ir kiti	Keli, pavyzdžiui 1071-83-6 ir 38641-94-0	Statybos darbai ir nekilnojamasis turtas

TIKSLAS

„Telia“ Juodojo sąrašo tikslas – užtikrinti, kad „Telia“ laikytųsi savo aplinkos apsaugos politikos, esamų ir numatytų aplinkos pasaulio teisės aktų bei rinkos reikalavimų.

APIMTIS

Šis dokumentas taikomas „Telia Company“ ir jos dukterinėms įmonėms.

SAVOKOS IR SANTRUMPOS

Savokos ir santrumpos	Apibrėžtis
REACH	Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų
CAS	Cheminių medžiagų santrumpų tarnyba
EB numeris	Europos Bendrijos numeris
RoHS	Direktyva dėl tam tikrų pavojingų medžiagų naudojimo elektros ir elektroninėje įrangoje apribojimo

PASTABA. Išsamesnė informacija pateikiama Tiekėjų etikos kodekse, „Telia“ Aplinkos apsaugos politikoje, „Telia“ aplinkos apsaugos instrukcijoje ir instrukcijoje dėl medžiagų, kurių reikia vengti naudoti („Telia“ Pilkasis sąrašas).

MEDŽIAGOS, KURIŲ REIKĖTŲ VENGTI NAUDOTI. „TELIA“ PILKASIS SĄRAŠAS¹⁰

Toliau nurodytų medžiagų vertinimas dar tebevyksta, todėl jų reikėtų vengti visuose produktuose ir paslaugose, o taip pat sutarčių sudarymo dėl tokių produktų ar paslaugų, kurie bus tiekiami „Telia“, bei jų gamybos procesuose. Ši nuostata taikoma tais atvejais, kai nurodyta medžiaga yra naudojama tikslingai, tačiau netaikoma tada, kai tokia medžiaga būna tik kaip nedidelės koncentracijos priemaiša.¹¹ Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad visi cheminiai produktai, kurie būna sudarant sutartis, turi būti įvertinami atskirai, pagal specialias procedūras ir rizikos vertinimo tvarką.

Taip pat prašome atkreipti dėmesį į tai, kad „Telia“ pareikalavus, gamintojas (tiekėjas) turi pajėgti pranešti apie visų toliau nurodytų medžiagų (cheminių medžiagų), įskaitant cheminius produktus, nurodytus REACH reglamento kandidatiniame sąraše, buvimą produkto ar paslaugos sudėtyje.

Medžiagos, kurių reikėtų vengti			
Grupė	Medžiaga	CAS Nr. ¹²	Susirūpinimą kelianti priežastis
	4,4'-izopropilidendifenolis (bisfenolis A)	80-05-7	Toksiškas
	1,2-benzono-dikaboksirūgštis, di-C6-8-šakotieji alkilo esteriai, turintys daug C7 (DIHP)	71888-89-6	REACH reglamento kandidatinio sąrašo medžiaga
	1,2-benzono-dikarboksirūgštis, di-C7-11-11-šakotieji ir linijiniai alkilo esteriai (DHNU)	68515-42-4	REACH reglamento kandidatinio sąrašo medžiaga
Stibis ir jo junginiai		Keli	Toksiškas
Aromatiniai aminorai ¹³		Keli	Kancerogeniniai
Berilis ir jo junginiai		Keli	BeO – kancerogeninis; Lydiniai – perdirbant gali susidaryti BeO
	Bis(2-metoksietil)ftalatas	117-82-8	REACH reglamento kandidatinio sąrašo medžiaga
Bismutas ir jo junginiai		Keli	Netinkamas perdirbti
Chlorinti polimerai		Keli	Perdirbant gali susidaryti toksiškos medžiagos
Fluorangliavandeniliai – FC		Keli	Sukelia visuotinį klimato atšilimą

¹⁰ Informacinė pastaba. Pilkasis sąrašas sudarytas atsižvelgus į pasaulinius, regioninius ir nacionalinius teisės aktus, klientų reikalavimus ir siūlomų teisės aktų projektus.

¹¹ Vienarūšėse medžiagose didžiausia leistina koncentracija yra <0,1% medžiagos masės (jei nenurodyta kitaip, kabeliuose, jungčių vamzdeliuose, jungiamosiose plokštėse, krištolo pigmentuose, etiliuotame benzine, polimeruose ir elektronikos įrangoje). Išimtis: didžiausia leistina kadmio koncentracija yra <0,01% medžiagos masės.

Dėl leidžiamos chromo koncentracijos cemente ir kadmio bei gyvsidabrio koncentracijos akumuliatoriuose papildomos informacijos kreipkitės į „Telia“.

¹² Jei yra, nurodytas EB numeris.

¹³ Išskyrus tuos, kurie uždrausti pagal Direktyvą 2002/61/EB.

Hidrofluorangliavandeniliai - HFC		Keli	Sukelia visuotinį klimato atšilimą
Formaldehidas		50-00-0	Kancerogeninis
Halogeninti antipirenai, išskyrus bromintus PBB ir PBDE rūšių, kurie yra uždrausti ¹⁴		Keli	Perdirbant gali susidaryti toksiškos medžiagos
Švinas ir švino junginiai akumulatoriuose. Kai kurie naudojimo būdai yra uždrausti. ¹⁵		7439-92-1	Toksiškas
Manganas ir mangano junginiai (ir dioksidas)		7439-96-5 1313-13-9	Toksiškas
Vidutinio ilgio grandinės chlorintieji parafinai C14 – C17		Keli	Toksiški
Nikelis ir jo lydiniai, išskyrus plieno lydinius		Keli	Sukelia alergiją
	Azoto trifluoridas	7783-54-2	Sukelia visuotinį klimato atšilimą
Perchloratai		Keli	Ženklinimo reikalavimai
Ftalatai (išskyrus tuos, kurie uždrausti)		Keli	Kancerogeniniai
Policikliniai aromatiniai angliavandeniliai (PAH)		Keli	Kancerogeniniai
Polivinilchloridas (PVC)		Keli	Perdirbant gali susidaryti toksiškos medžiagos plius HCl degant
Radioaktyviosios medžiagos		Keli	Kancerogeninis
Selenas ir seleno junginiai		7782-49-2	Toksiškas
	Natrio dichromatas	10588-01-9 7789-12-0	Kancerogeninis
	Sieros heksafluoridas, SF6		Toksiškas
	Bis-(dimetilpentil)-p-		Toksiškas

¹⁴ Žr. „Telia“ Juodąjį sąrašą

¹⁵ <http://echa.europa.eu/candidate-list-table>

	fenilenediaminas (77PD)		
	dimetilbutil-p-fenilenediaminas (6PPD)		Toksiškas
	Cikloheksiltioftalimidas		Toksiškas
	4-(1,1,3,3-tetrametilbutill)fenolis		Toksiškas
Termoreaktyvūs plastikai (akrilato, amino, epoksidiniai, uretano (PUR), įskaitant izocianatus ir diizocianatus)		Keli	Sukelia alergiją, kancerogeniniai ir toksiški
Visos REACH reglamento kandidatinių sąrašo ¹⁶ medžiagos, kurios šioje lentelėje nebuvo nurodytos.		Keli	Kelios

TIKSLAS

„Telia“ Pilkojo sąrašo tikslas – užtikrinti, kad „Telia“ laikytųsi savo aplinkos apsaugos politikos, esamų ir numatytų aplinkos pasaugos teisės aktų bei rinkos reikalavimų.

APIMTIS

Šis dokumentas taikomas „Telia Company“ ir jos dukterinėms įmonėms.

SAVOKOS IR SANTRUMPOS

Savokos ir santrumpos	Apibrėžtis
REACH	Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų

PASTABA. Išsamesnė informacija pateikiama Tiekėjų etikos kodekse, „Telia“ Aplinkos apsaugos politikoje, „Telia“ aplinkos apsaugos instrukcijoje ir instrukcijoje dėl medžiagų, kurias reikia vengti naudoti („Telia“ Pilkasis sąrašas).

¹⁶ <http://echa.europa.eu/candidate-list-table>